

Jan Decyk

"Introibo ad altare Dei : księdzu profesorowi Stefanowi Koperkowi CR z okazji 70-lecia urodzin i 45-lecia kapłaństwa", red. Stanisław Szczepaniec, Kraków 2008 : [recenzja]

Studia Theologica Varsaviensia 46/2, 284-288

2008

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nowicie rozróżnia nasz Autor sakramenty wtajemniczenia w komunię (chrzest, bierzmowanie, eucharystię), sakramenty uzdrawiające komunię (sakrament pokuty oraz namaszczenia chorych) oraz sakramenty służby komunii (kapłaństwo i małżeństwo).

Wszystkich walorów tej książki na pewno nie wydobędę. Co do jednego nie mam wątpliwości: że rozprawa ta jest owocem bardzo rzetelnej i kompetentnej pracy. Teologia polska otrzymuje w niej książkę ważną i pionierską, a zarazem niezmiernie pożyteczną, która zapewne na całe lata będzie ważnym punktem odniesienia dla autorów, którzy w przyszłości problem teorii komunikacyjnego działania będą podejmowali.

Jacek Salij OP

Introibo ad altare Dei, Księdzu profesorowi Stefanowi Koperkowi CR z okazji 70-lecia urodzin i 45-lecia kapłaństwa, red. Stanisław Szczepaniec, Jarosław Superson, Janusz Mieczkowski, Wydawnictwo Naukowe Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, Kraków 2008, ss. 1047.

Na koniec roku akademickiego 2007/08 ukazała się w Krakowie obszerna książka poświęcona ks. prof. dr. hab. ks. Stefanowi Koperkowi ze zgromadzenia zmartwychwstańców. Ten znany i ceniony Kapłan – Naukowiec Liturgista - obchodzi w tym roku podwójny jubileusz: 70-lecie urodzin i 45-lecie święceń kapłańskich. W ramach uroczystości jubileuszowych odbyła się także sesja naukowa zorganizowana przez Papieską Akademię Teologiczną w Krakowie, z którą Jubilat związał swoją naukową i dydaktyczną działalność.

Wkład naukowy Księdza Profesora dotyczy szczególnie historii liturgii, zwłaszcza w Polsce oraz teologii liturgii, przejawia się także na gruncie zainteresowań posoborową odnową liturgiczną i reformą liturgii. Ks. S. Koperk – jak podkreślił ks. A. Kardaś, który zamieszcza w książce jego biogram – w swej działalności naukowo-dydaktycznej *ma wyjątkową umiejętność łączenia teorii z praktyką postępując się również komunikatywnym i pięknym językiem* (s. 16). Biograf przytacza opinię ks. prof. H. Sobeczko z Uniwersytetu Opolskiego wyrażającą wartość naukową Jubilata: *Prace ks. Koperka są bardzo kompetentne, bo nie tylko oparte na najstarszych źródłach patrystyczno-liturgicznych, ale przede wszystkim na najnowszych soborowych i posoborowych, nie wyłączając lokalnych źródeł krakowskich* (s. 17). Ks. Kardaś zwraca też uwagę na osobowość Jubilata, który jest *zawsze dobry, przyjacielski, ale także – wymagający!* (s. 17).

Ksiądz Profesor – jak wskazuje na to życiorys - ma wiele osiągnięć nie tylko naukowych i dydaktycznych, ale też zasług w pracy na rzecz społeczności

Papieskiej Akademii Teologicznej, w której przez dwie kadencje pełni funkcję dziekana Wydziału Teologicznego.

Dobrze się więc stało, że ukazała się księga pamiątkowa poświęcona Dostojnemu Jubilatowi, Liturgiście, Naukowcowi, Koledze. Redakcji podjęli się jego uczniowie i koledzy z Wydziału Teologicznego PAT, księża liturgiści: S. Szczepaniec, J. Superson, J. Mieczkowski.

To jubileuszowe wydawnictwo rozpoczynają okolicznościowe listy z gratulacjami i życzeniami, które ks. prof. Koperkowi przesłali kard. S. Dziwisz, kard. F. Macharski, bp W. Świerzawski, abp K. Nycz i bp K. Górny, a także przełożony polskiej prowincji zmartwychwstańców ks. T. Gajda CR oraz rektor Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie – ks. prof. dr hab. J. Dyduch i dziekan Wydziału Teologicznego PAT – ks. dr hab. J. Szczurek. Treść nadesłanych gratulacji nie tylko odświeża osobowość Jubilata, ale także przypomina o Jego wielkim wkładzie naukowym i pastoralnym w życie Kościoła w Polsce.

Księga pamiątkowa poświęcona ks. prof. S. Koperkowi zawiera obszerną bibliografię jego publikacji opracowaną przez ks. S. Szczepańca. Obejmuje ona wykaz 146 pozycji własnych (książki, artykuły, przekłady, wywiady), zestawienie prac redagowanych i współredagowanych przez Jubilata, a także spisy promocji prac doktorskich, licencjackich i magisterskich oraz recenzje doktoratów i książek.

Recenzowana pozycja jest pracą zbiorową, w której - oprócz wspomnianej już biografii Jubilata - znajduje się artykuł ukazujący wkład ks. Koperka w rozwój Instytutu Liturgicznego w Krakowie, napisany przez jednego z redaktorów książki ks. J. Mieczkowskiego oraz 64 artykuły autorstwa naukowców teologów i filozofów z różnych środowisk naukowych i dydaktycznych Polski – Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Papieskiej Akademii Teologicznej oraz innych uniwersytetów i seminariów duchownych. Wszystkie artykuły zostały podzielone na cztery grupy zagadnieniowe: biblijne (4 artykuły), liturgiczne (29), dogmatyczne, moralne i pastoralne (24) oraz filozoficzne, historyczne i prawne (7 artykułów). Wliczając do tego dwa artykuły wprowadzające, związane z biografią ks. prof. S. Koperka i bibliografią jego publikacji, książka zawiera 67 pozycji, stanowiących wkład naukowców polskich w uczczenie podwójnego jubileuszu ks. prof. S. Koperka.

Część liturgiczna publikacji obejmuje szeroki wachlarz problematyki. Na uwagę zasługuje między innymi artykuł autorstwa ks. J. Decyka (piszącego recenzję) - *Misterium Paschalne wpisane w egzystencję człowieka*. Podkreśla on, że *Śmierć Chrystusa jest znakiem Jego solidarności z człowiekiem, a dla człowieka jest źródłem nadziei, jest najwymowniejszym aktem miłości Boga (...) cierpienie i Krzyż Jezusa są przede wszystkim świadectwem synowskiego od-*

danía Ojcu, nawet w obliczu cierpienia i śmierci (s. 145). Autor zwraca uwagę na związek Tajemnicy Zmartwychwstania Chrystusa ze zmartwychwstaniem człowieka. Ta pierwsza jest nadzieją człowieka na jego własne zmartwychwstanie. Misterium Paschalne bowiem *przybliża realizm prawdy o zmartwychwstaniu (człowieka) jako wypełnieniu i doskonałej formie życia w czasie* (s. 150).

Inny liturgista ks. Z. Janiec porusza zagadnienie komunikacji w liturgii, przedstawiając szczegółowo rolę obrazu w liturgii. *Poprzez formy i wyrażenia podpadające pod zmysły – pisze - obraz chrześcijański przygotowuje komunikację modlitewną z Bogiem. Wyraz artystyczny prowadzi do kontemplacji i w konsekwencji do kultu Boga* (s. 202). Ciekawą problematykę podejmuje ks. J. Miązek ze środowiska warszawskiego, który omawia zagadnienie przygotowania darów, dotychczas zwane ofiarowaniem. Ukazuje korelacje pomiędzy tymi dwoma pojęciami w ich kontekście historycznym. Podkreśla między innymi, że modlitwy ofiarowania powstałe w okresie średniowiecza *nazywano Małym Kanonem, bowiem nawiązywały do treści teologicznej i terminologii Kanonu Rzymskiego* (s. 356). Znany liturgista ks. B. Nađolski podejmuje zagadnienie formacji liturgicznej i jej celów. W swym artykule zaakcentował związek liturgii z życiem człowieka *Nie ma liturgii jako takiej, samej dla siebie - pisze. - Istnieje liturgia sprawowana przez ludzi, z ludźmi* (s. 363). W grupie zagadnień liturgicznych poruszono wiele jeszcze innych interesujących tematów, np.: *Gdzie Kościół celebryje liturgię?* (ks. Cz. Krakowiak); *Celebracja Eucharystyczna w rycie ormiańskim* (ks. K. Matwiejuk); *Paschalny wymiar chrztu* (ks. A. Rojewski); *Rok liturgiczny ikoną ontycznosci Kościoła* (ks. J. Nowak); *Dialog liturgiczny Kościoła* (ks. J. Wal); *Błogosławieństwo pokarmów i napojów na stół wielkanocny* (ks. T. Syczewski) i inne.

W dziale artykułów biblijnych znajdują się analizy wybranych tekstów Pisma Świętego. Ks. T. Brzegowy rozważa tekst Izajasza 12, 1-8, a benedyktyn T. Dąbek analizuje słowa Chrystusa skierowane do Marii Magdaleny po Zmartwychwstaniu zapisane w Ewangelii św. Jana 20, 17: *Udaj się do moich braci i powiedz im: Wstępuję do Ojca mego i Ojca waszego oraz do Boga mego i Boga waszego*.

W grupie zagadnień dogmatycznych, moralnych i pastoralnych zwracają uwagę artykuły ściśle teologiczne. I tak kard. S. Nađy podejmuje zagadnienie misyjności ewangelizacyjnej Kościoła. Poruszaną przez niego problematykę dobrze oddają zdania wprowadzające do artykułu. *Jeszcze w pierwszej połowie XX wieku Francja, Belgia, Holandia, Niemcy były dynamicznym zapleczem misyjnej działalności Kościoła. Dziś trzeba mówić tam o głuchej pustyni powołań misyjnych. Jeżeli istnieją ślady misyjności, to jest to misyjność realizowana w tych krajach przez przedstawicieli Trzeciego Świata. Od tej smutnej rzeczywistości zniknięcia zdrowego prozelityzmu przyszła kolej na teoretyczne zakwestionowa-*

nie jej sensowności (...) (s. 739). Artykuł o. J. Kijaśa, zatytułowany *Widzialna jedność Kościoła* ma charakter teologiczno-ekumeniczny. Nawiązując do obrad Światowej Konferencji Metodystów z lipca 2006 r., przywołuje treść *Wspólnej deklaracji w sprawie nauki o usprawiedliwieniu*, którą podpisały Światowa Federacja Luterńska i Kościół rzymskokatolicki. Autor zwraca uwagę na pojawienie się nowych perspektyw zbliżania się Kościołów chrześcijańskich i dążenia do jedności wiary. Do znaczących artykułów w tym dziale należą również teksty bpa W. Świerżawskiego *Problem doskonałości kapłańskiej w synodach św. Józefa Sebastiana Pelczara biskupa diecezji przemyskiej (1899-1924)* oraz ks. W. Przyczyna *Rola przepowiadania słowa Bożego w kształtowaniu uczniów Chrystusa dziś*. Ks. Przyczyna pisze o potrzebie katechizowania rodziców i przez rodziców, omawia warunki dialogu z katolicyzmem kulturowym oraz przekonuje o potrzebie ewangelicznego myślenia. W artykułach innych autorów znalazła odzwierciedlenie problematyka katechetyczna środowiska Krakowa, uwarunkowania związane z głoszeniem homilii, a także temat wolności chrześcijańskiej. W tym dziale znajduje się również tekst prezentujący genezę i rozwój katedry Komunikacji Religijnej PAT.

W zestawie artykułów z dziedziny filozofii, historii i prawa zostały opublikowane między innymi artykuł ks. H. Miśtała omawiający *prawny i teologiczny charakter spraw kanonizacyjnych* oraz tekst ks. W. Zuziaka na temat koegzystencji katolicyzmu i liberalizmu.

Księga jubileuszowa obejmuje, jak widać, wielkie bogactwo zagadnień z różnych dziedzin. W ustaleniu kolejności artykułów w poszczególnych działach posłużono się kluczem alfabetycznym, według nazwisk autorów.

Można by się jednak zastanawiać, czy nie lepszy byłby klucz tematyczny, łączący pewne grupy zagadnień. Weryfikacji wymaga również zakwalifikowanie niektórych tekstów do poszczególnych działów. Na przykład pewne artykuły z grupy problematyki dogmatycznej, moralnej i pastoralnej należałoby przenieść do innych grup: tekst ks. S. Wypycha *Wybranie i posłannictwo Ludu Bożego w Starym Testamencie* do grupy biblijnej, artykuł s. Cz. Sondej *Powiązania zachodzące pomiędzy liturgią a katechezą* do grupy liturgicznej, a artykuł ks. A. Zwolińskiego *Etyka umiaru* do grupy zagadnień filozoficznych.

Mysząc o ewentualnym drugim wydaniu recenzowanej książki jubileuszowej, można by rozważyć uzupełnienie jej o kilka artykułów innych znanych i cenionych liturgistów, które – tak bogaty i obszerny wybór - wzbogaciłyby jeszcze w problematykę naukową będącą przedmiotem ich badań.

Rekapitulując księgę jubileuszową poświęconą ks. prof. S. Koperkowi jest pozycją bardzo wartościową, książką teologiczno-naukową, która zawiera cenne artykuły wybitnych naukowców, teologów, liturgistów. Jako taka z pew-

nością spotka się z zainteresowaniem nie tylko profesorów, ale i studentów, a może nawet stanie się inspiracją do nowych naukowych badań teologicznych.

Ks. Jan Decyc

Abp Piero Marini, *Liturgia i piękno. Nobilis pulchritudo*, tłum. z wł. Wiesława Dzieża, Wyd. Bernardinum, Pelplin 2007, ss. 136

Liturgika jest jedną z bardziej interdyscyplinarnych nauk teologicznych. Wśród szerokiego spektrum jej zainteresowań znajdują się tematy należące do zagadnień estetyki filozoficznej i sztuki. Należy odnotować, że tematyka piękna cieszy się coraz większym zainteresowaniem liturgistów. Wydaje się to zrozumiałe, skoro wśród licznych prób przybliżenia istoty liturgii znajduje się także i ta, która stara się definiować ją od strony estetyki gestów i znaków, określając je jako czynności piękne. Przykładem zainteresowania tą sferą liturgii jest chociażby symposium naukowe zorganizowane 29.04.2003 r. przez sekcję liturgiczną UKSW pod znamienym tytułem: *Ars celebrandi*. Natomiast 13. maja br., Katedra Historii Liturgii UKSW przeprowadziła konferencję naukową pt.: *Liturgia rodząca piękno*.

Z tym większą radością należy przywitać wydaną w 2007 r. przez „Bernardinum” pozycję abp. P. Mariniego *Liturgia i piękno. Nobilis pulchritudo*. Sam Autor nie wymaga chyba bliższej prezentacji. Znany nie tylko przez liturgistów, wieloletni mistrz ceremonii papieskich za pontyfikatu Jana Pawła II, traktuje swą pozycję jako zaproszenie zwrócone do wszystkich wiernych, aby wsłuchiwali się w głos Ducha Świętego, gdyż On, wyjaśnia Autor w przedmowie, wzbudził ruch liturgiczny, natchnął Ojców soborowych, towarzyszył w wypełnianiu reformy i nadal działa w Kościele za pomocą słowa i znaków sakramentalnych. Liturgia potrzebuje, abyśmy przyznali jej najpiękniejszą przestrzeń i najlepszy czas. Dzięki temu, konkluduje Autor, sakramentalne znaki stają się głosem Ducha, który mówi nam o Bogu, wypełnia nasze serca pięknem zawsze nowym i wprowadza nas do samego wnętrza życia, (por. s. 8 – 9).

Recenzowana pozycja składa się z dwóch części. Pierwsza, zatytułowana: *Upamiętnienie i aktualność doświadczenia*, obejmuje rozważania na temat znaczenia zasad odnowy soborowej i dobrodziejstw czterdziestu lat drogi reformy liturgicznej. Tym samym została utrzymana w charakterze osobistej refleksji, która wydaje się być całkowicie uzasadniona. Abp P. Marini wielokrotnie odwołuje się do nauczania Jana Pawła II na temat liturgii w ogóle. Skromnie przyznaje, że chociaż wspomnienia te podpisane są przez mistrza ceremonii papieskich, to z łatwością można dostrzec w nich rezultaty szerokiej współpracy z licznymi ekspertami interdyscyplinarnych seminariów naukowych.